

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Crèdits	2.4 presencials (60 hores) 3.6 no presencials (90 hores) 6 totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 1S
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professors	Horari d'atenció alumnat					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Francesc Casadesús Bordoy fran.casadesus@uib.es						No hi ha sessions definides

Titulacions on s'imparteix l'assignatura

Titulació	Caràcter	Curs	Estudis
Grau de Filosofia	Obligatòria	Segon curs	Grau

Contextualització

La matèria "Filosofia Antiga i Medieval" abasta un període de temps essencial en la conformació dels principals trets del pensament occidental. A partir del coneixement dels conceptes més importants de la filosofia aristotèlica i hel·lenística, s'introduirà l'alumne en la transició a la filosofia neoplatònica i medieval. Es pretén, així, oferir les eines per a comprendre les línies generals que estructuraven aquesta transició. D'aquesta manera, l'alumne aprendrà a valorar el significat d'aquest període clau de la història de la filosofia.

Requisits

Essencials

Recomanables

Per a cursar aquesta matèria és recomanable haver cursat abans la matèria "Filosofia Grega" (20902). Així mateix, és recomanable posseir coneixements bàsics de llengua grega i una bona competència lingüística.

Competències

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, IS
Guia docent	A
Idioma	Català

Específiques

1. Coneixement de les teories i tècniques de la filosofia en relació amb la discussió dels grans problemes històrics de la filosofia teòrica..
2. Coneixement de la terminologia filosòfica especialitzada i de la bibliografia essencial en filosofia..
3. Respecte per la pluralitat d'enfocaments i de tradicions filosòfiques..
4. Capacitat de raonament i reflexió crítics en les argumentacions filosòfiques..

Genèriques

1. Capacitat de presentar i defensar públicament arguments filosòfics, oralment o per escrit, que permeti aplicar els coneixements al treball o vocació d'una manera professional..
2. Assumpció de valors cívics i democràtics, i comprensió dels drets humans..

Continguts

Continguts temàtics

I. Introducció

1. Revisió dels aspectes i moments més significatius de l'evolució de la filosofia fins a Aristòtil.
2. Panoràmica general dels principals corrents de la filosofia postplatònica.

II. Aristòtil i l'aristotelisme

1. Introducció. Vida i obra d'Aristòtil. Obres conservades i perdudes.
2. Aristòtil com a intèrpret i transmissor de la filosofia grega anterior.
3. Plató i Aristòtil. La crítica d'Aristòtil al món de les Idees platònic.
4. Els conceptes i la terminologia fonamental de la filosofia aristotèlica.
5. L'especialització del llenguatge filosòfic aristotèlic.
6. El mètode científic. Definicions, classificacions i sil·logismes.
7. Els principis del coneixement.
8. La lògica com a instrument i mètode epistemològic.
9. Observacions sobre l'estructura del sil·logisme.
10. Definicions. Gènere i accident.
11. La dialèctica aristotèlica.
12. Demostració, inducció i deducció.
13. La Metafísica.
 - a) Anàlisi i estructura de la Metafísica.
 - b) La filosofia primera i l'ontologia.
 - c) Anàlisi dels conceptes de substància, ésser i categories.
 - d) Potència i acte.
 - e) Les quatre causes.
 - f) Teleologia i atzar.
 - g) El primer motor.
14. La teoria de la naturalesa. Anàlisi d'alguns conceptes bàsics de la física aristotèlica: Temps, espai, canvi i moviment.
15. Teoria de l'ànima.
 - a) Definició aristotèlica de l'ànima.
 - b) Ànima i cos.
 - c) Les funcions de l'ànima.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

- d) La sensació.
- e) L'intel·lecte.
- 16. L'ètica.
- a) Consideracions sobre el concepte d'areté (virtut).
- b) Virtut i virtuts.
- c) La felicitat i el plaer.
- d) Concepte aristotèlic de justícia.
- e) Concepte aristotèlic d'amistat.
- f) Ètica i política.
- 17. L'educació.
- 18. La vida en societat.
- 19. La Retòrica. La tècnica oratòria.
- 20. Altres estudis científics. La cosmologia, meteorologia i biologia.
- 21. El Liceu aristotèlic. L'aristotelisme
- 22. Continuarors de l'escola aristotèlica. Teofrast i Eudem.

III. La filosofia hel·lenística

- 1. Trets generals de la filosofia hel·lenística.
- 2. Epicur i l'epicureisme.
- a) Obra i vida d'Epicur.
- b) Estructures i divisions de la filosofia epicúrea.
- c) La constitució del món. La teoria atomista.
- d) Teoria epicúrea del coneixement.
- e) L'ètica epicúrea.
- f) La búsqueda del plaer i la felicitat.
- g) Justícia i amistat.
- h) Déus i religió.
- i) La figura del savi.
- 3. L'estoïcisme.
- a) Classificació històrica de l'estoïcisme.
- b) Característiques principals del pensament estoic.
- c) Teoria estoica del coneixement.
- d) El Logos estoic. L'anàlisi del llenguatge com a font de coneixement. L'etimologia.
- e) La filosofia natural estoica.
- f) L'ètica estoica.
- g) Determinisme i fatalisme.
- h) Concepte estoic de virtut.
- i) El savi estoic.
- j) El paper de la divinitat.
- 4. Altres corrents filosòfiques.
- a) L'escepticisme i les seves varietats.
- b) Els cínic.

IV. La filosofia en els primers segles de l'era cristiana

- 1. Crisi de la filosofia.
- 2. La tradició exegètica. Comentaristes, doxògrafs i escoliastes.
- 3. Els neopitagòrics.
- 4. Els neoplatònics.
- 5. El sincretisme neoplatònic. Influències pitagòriques, òrfiques, platòniques i aristotèliques.
- 6. Les diverses escoles i autors neoplatònics. (Plutarc, Filó, Plotí, Porfiri, Procle, Jàmblic, Agustí, Boeci).
- 7. La filosofia a Roma.

8. Filosofia i cristianisme. Ortodòxia i dissidència.

V. Filosofia medieval

1. Aproximació a la filosofia medieval
 - a) Existeix la filosofia medieval? El concepte de «filosofia medieval»
 - b) El lloc de la religió dins la filosofia medieval
 - c) Metodologies per a l'estudi de la filosofia medieval
 - d) Escoles i tradicions medievals: cronologia de la filosofia medieval
2. Les fonts de la filosofia medieval
 - a) Les fonts gregues
 - b) Les fonts àrabs
 - c) Les fonts jueves
 - d) Altres fonts
3. La literatura medieval
 - a) Els textos i les traduccions
 - b) Les gloses i els comentaris
 - c) Les qüestions i les sentències
 - d) Les grans i les petites summes
4. Qüestions i temes de la filosofia medieval
 - a) Les relacions entre la raó i la fe, la filosofia i la teologia
 - b) La construcció de la ciència a partir de la lògica
 - c) La metafísica i les tradicions medievals
 - d) Física i matemàtica
 - e) Psicologia i ètica

Metodologia docent

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
Classes teòriques		Grup gran (G)	El professor realitzarà classes magistrals, eix fonamental de l'ensenyament universitari, sempre i quan no sigui concebuda de manera rígida i àrida. La classe magistral és molt útil per orientar els alumnes des del començament i introduir-los en els aspectes teòrics del programa. En aquest sentit, el coneixement que el professor posseeix de la matèria pot ser transmès a uns alumnes que ho desconeixen gairebé tot de l'assignatura. El professor ha d'utilitzar la lliçó magistral per enriquir, aprofundir, orientar i motivar els alumnes amb les seves explicacions i observacions. Per això cal tenir en compte diversos factors que millorin la seva efectivitat; entre ells, que els temes siguin presentats de manera clara. Per això, el professor ha de preparar no només la elaboració dels continguts, sinó també el seu interès i riquesa, amb una bona estructura i la voluntat expressa de generar l'atenció de l'alumnat. Les introduccions als temes estaran precedides per esquemes, guions i projeccions que facilitin el seu seguiment.
Seminaris i tallers	Activitats complementàries	Grup mitjà (M)	Com a complement de les classes teòriques i pràctiques, els alumnes podran completar la seva formació amb l'assistència a cursos i seminaris que es determinaran al llarg del curs.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
Classes pràctiques		Grup gran (G)	Les classes pràctiques estan orientades a ampliar tots aquells aspectes que així ho demanin l'explicació teòrica dels quals necessiti d'aquest complement. Es dedicaran amb preferència als comentaris de textos i recerca d'informació que resulti essencial o complementin les unitats didàctiques. L'alumne ha de preparar les sessions pràctiques amb la lectura de la bibliografia complementària i dedicar una part dels seu temps a elaborar-les. En aquest sentit, es pretén: - Ampliar i aprofundir els temes i conceptes explicats a les classes teòriques. - Motivar els alumnes a que utilitzin i dominin les tècniques d'estudi i investigació exigides per l'assignatura: anàlisi crítica dels arguments, capacitat de síntesis, identificació dels punts principals, recerca de relacions, classificació i jerarquització de les idees. - Habituar els alumnes a que cerquin informació alternativa en revistes, llibres i Internet. - Utilitzar les tècniques de treball acadèmic, proposant temes d'investigació i d'estudi que en requereixin la seva aplicació. - Incitar la participació dels alumnes perquè expressin les seves dificultats, troballes i opinions sobre els temes analitzats. Donat que, el comentari de text és un l'exercici molt important per al desenvolupament del programa d'aquesta matèria, exigeix aquestes condicions prèvies: - Comprendre la finalitat de la lectura. - Motivar la investigació prèvia del tema tractat. - Identificar els continguts més importants i centrar-se en la seva anàlisi. - Relacionar els continguts amb altres coneixements adquirits. - Rellegir i revisar la comprensió del text. - Fomentar la participació amb l'expressió d'interpretacions, discussions i conclusions. A més a més, cal ressaltar que serà valorada la seva adequació en aquests punts: - Especificació de l'estructura argumentativa, distingint les parts que componen el text i diferenciant els arguments principals dels secundaris, les conclusions parcials i la conclusió final. - Aclariment i explicació dels termes filosòfics emprats. - Connexió amb altres qüestions i temes relacionats. - Valoració dels arguments desenvolupats i aportació personal de l'alumne, mitjançant interpretacions, opinions i conclusions sobre els textos tractats.
Tutories ECTS		Grup petit (P)	Al llarg del curs, l'alumne haurà d'assistir obligatòriament a un mínim de tres tutories ECTS. La finalitat d'aquestes tutories és la de garantir el seguiment i l'aprofitament de la matèria per part de l'alumne, molt especialment pel que fa al seu rendiment individual. Les tutories tenen com a objectiu que l'alumne assumeixi les observacions sobre el seu treball personal. Es valorarà el seu grau d'assimilació de les pautes definides a les corresponents tutories ECTS.
Avaluació	Avaluació de la participació en la matèria	Grup gran (G)	Les sessions presencials són el nucli del desenvolupament d'aquesta matèria, motiu pel qual l'assistència és obligatòria. Aquesta circumstància comporta que l'alumne ha d'assistir a l'horari complet de les sessions presencials, participar activament i positiva en elles, complir amb les dates fixades per al lliurement de les pràctiques i participar en el procés de seguiment mitjançant les tutories obligatòries. Si algun alumne té una impossibilitat justificada per a no assistir a les sessions presencials, cal que ho comuniqui al professor abans de complir-se les primeres quatre sessions de la matèria. En aquest últim cas, els alumnes tenen prevista una opció d'avaluació mitjançant l'itinerari B.

Activitats de treball no presencial

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Descripció
Estudi i treball autònom individual		Lectura de textos filosòfics. Recerca bibliogràfica. Preparació de treballs de curs. Anàlisi dels continguts de la matèria. Preparació per a les proves objectives.
Estudi i treball autònom en grup		Lectura de textos filosòfics. Recerca bibliogràfica. Preparació de treballs de curs. Anàlisi dels continguts de la matèria. Preparació per a les proves objectives.

Estimació del volum de treball

Modalitat	Nom	Hores	ECTS	%
Activitats de treball presencial		60	2.4	40
	Classes teòriques	38	1.52	25.33
	Seminaris i tallers	2	0.08	1.33
	Classes pràctiques	18	0.72	12
	Tutories ECTS	1	0.04	0.67
	Avaluació	1	0.04	0.67
	Avaluació de la participació en la matèria			
Activitats de treball no presencial		90	3.6	60
	Estudi i treball autònom individual	70	2.8	46.67
	Estudi i treball autònom en grup	20	0.8	13.33
Total		150	6	100

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Classes teòriques

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Proves objectives (Recuperable)
Descripció	El professor realitzarà classes magistrals, eix fonamental de l'ensenyament universitari, sempre i quan no sigui concebuda de manera rígida i àrida. La classe magistral és molt útil per orientar els alumnes des del començament i introduir-los en els aspectes teòrics del programa. En aquest sentit, el coneixement que el professor posseeix de la matèria pot ser transmès a uns alumnes que ho desconeixen gairebé tot de l'assignatura. El professor ha d'utilitzar la lliçó magistral per enriquir, aprofundir, orientar i motivar els alumnes amb les seves explicacions i observacions. Per això cal tenir en compte diversos factors que millorin la seva efectivitat; entre ells, que els temes siguin presentats de manera clara. Per això, el professor ha de preparar no només la elaboració dels continguts, sinó també el seu interès i riquesa, amb una bona

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

estructura i la voluntat expressa de generar l'atenció de l'alumnat. Les introduccions als temes estaran precedides per esquemes, guions i projeccions que facilitin el seu seguiment.	
criteris d'avaluació	La prova objectiva consistirà en un examen escrit. S'avaluarà el grau d'assoliment per part dels alumnes dels objectius, les competències i els procediments que s'exigeixen a la matèria.

Percentatge de la qualificació final: 60% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 80% per l'itinerari B

Classes pràctiques

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (No recuperable)
Descripció	Les classes pràctiques estan orientades a ampliar tots aquells aspectes que així ho demanin l'explicació teòrica dels quals necessiti d'aquest complement. Es dedicaran amb preferència als comentaris de textos i recerca d'informació que resulti essencial o complementin les unitats didàctiques. L'alumne ha de preparar les sessions pràctiques amb la lectura de la bibliografia complementària i dedicar una part del seu temps a elaborar-les. En aquest sentit, es pretén: - Ampliar i aprofundir els temes i conceptes explicats a les classes teòriques. - Motivar els alumnes a que utilitzin i dominin les tècniques d'estudi i investigació exigides per l'assignatura: anàlisi crítica dels arguments, capacitat de síntesis, identificació dels punts principals, recerca de relacions, classificació i jerarquització de les idees. - Habituar els alumnes a que cerquin informació alternativa en revistes, llibres i Internet. - Utilitzar les tècniques de treball acadèmic, proposant temes d'investigació i d'estudi que en requereixin la seva aplicació. - Incitar la participació dels alumnes perquè expressin les seves dificultats, troballes i opinions sobre els temes analitzats. Donat que, el comentari de text és un l'exercici molt important per al desenvolupament del programa d'aquesta matèria, exigeix aquestes condicions prèvies: - Comprendre la finalitat de la lectura. - Motivar la investigació prèvia del tema tractat. - Identificar els continguts més importants i centrar-se en la seva anàlisi. - Relacionar els continguts amb altres coneixements adquirits. - Rellegir i revisar la comprensió del text. - Fomentar la participació amb l'expressió d'interpretacions, discussions i conclusions. A més a més, cal ressaltar que serà valorada la seva adequació en aquests punts: - Especificació de l'estructura argumentativa, distingint les parts que componen el text i diferenciant els arguments principals dels secundaris, les conclusions parcials i la conclusió final. - Aclariment i explicació dels termes filosòfics emprats. - Connexió amb altres qüestions i temes relacionats. - Valoració dels arguments desenvolupats i aportació personal de l'alumne, mitjançant interpretacions, opinions i conclusions sobre els textos tractats.
criteris d'avaluació	L'avaluació es durà a terme sobre la participació de l'alumne als comentaris de text i a les activitats que es duquin a terme durant les classes pràctiques, tinguent en compte el grau d'evolució i millora individual.
Percentatge de la qualificació final:	30% per l'itinerari A
Percentatge de la qualificació final:	10% per l'itinerari B

Tutories ECTS

Modalitat	Tutories ECTS
Tècnica	Tècniques d'observació (No recuperable)
Descripció	Al llarg del curs, l'alumne haurà d'assistir obligatòriament a un mínim de tres tutories ECTS. La finalitat d'aquestes tutories és la de garantir el seguiment i l'aprofitament de la matèria per part de l'alumne, molt especialment pel que fa al seu rendiment individual. Les tutories tenen com a objectiu que l'alumne

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

assumeixi les observacions sobre el seu treball personal. Es valorarà el seu grau d'assimilació de les pautes definides a les corresponents tutories ECTS.

Criteris d'avaluació Participació activa i positiva, segons els criteris establerts en aquest apartat.

Percentatge de la qualificació final: 5% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari B

Avaluació de la participació en la matèria

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Tècniques d'observació (No recuperable)
Descripció	Les sessions presencials són el nucli del desenvolupament d'aquesta matèria, motiu pel qual l'assistència és obligatòria. Aquesta circumstància comporta que l'alumne ha d'assistir a l'horari complet de les sessions presencials, participar activament i positiva en elles, complir amb les dates fixades per al lliurement de les pràctiques i participar en el procés de seguiment mitjançant les tutories obligatòries. Si algun alumne té una impossibilitat justificada per a no assistir a les sessions presencials, cal que ho comuniqui al professor abans de complir-se les primeres quatre sessions de la matèria. En aquest últim cas, els alumnes tenen prevista una opció d'avaluació mitjançant l'itinerari B.
Criteris d'avaluació	Participació activa i positiva, segons els criteris establerts en aquest apartat.

Percentatge de la qualificació final: 5% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- Düring, I. Aristóteles, México 1990.
- García Gual, C. Epicuro. Madrid 1985.
- García Gual, C. (ed.), Historia de la Filosofía Antigua, Madrid 1997.
- Levi, A. Historia de la filosofía romana. Buenos Aires 1977.
- Gilson, É. La filosofía en la Edad Media. Madrid 1999.
- Lledó, E. El epicureísmo., Madrid 1984.
- Moreau, J. Aristóteles y su escuela. Buenos Aires 1979.

Bibliografia complementària

Aristòtil:

- Metafísica, Biblioteca Clásica Gredos. Madrid
- Acerca del alma, Biblioteca Clásica Gredos. Madrid.
- Física, Biblioteca Clásica Gredos. Madrid
- Ética, Biblioteca Clásica Gredos. Madrid
- Política, Biblioteca Clásica Gredos. Madrid
- Retòrica, Alianza editorial.

Escèptics

- Pirró, Diògenes Laerci, Vida de Pirró. Llibre IX de les vides dels filòsofs il·lustres. Barcelona 1988.

Epicur:

- Lletres. Bernat Metge. Barcelona 1975.
- Obras completas. Madrid 1995.
- Diògenes Laerci, Vida d'Epicur. Llibre X de les vides dels filòsofs il·lustres. Barcelona 1988.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20905 - Filosofia Antiga i Medieval
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Estoics:

- Diògenes Laerci, Els estoics. Llibre VII de les vides dels filòsofs il·lustres. Barcelona, 1988.
- Sèneca. Epístolas morales a Lucilio. Biblioteca Clásica Gredps. Madrid.
- Marc Aureli, Meditaciones, Madrid 1994.

Altres recursos

